

Hoofdredacteur ESB
a.jolink@sdu.nl

Zeker

Volgens de mensen die er verstand van hebben gaan we eind februari richting een depressie. Dit euvel is voornamelijk te wijten aan de oppositie van Saturnus met Jupiter, en dat terwijl we net de manische fase van het vierkant van Uranus met Jupiter hebben overleefd, aldus astro-economen. Volgens de sterren staat ons in 2007 in ieder geval nog het een en ander te wachten: de zoveelste manische fase dit jaar zou de effectenbeurs in China weleens heel dicht bij een *krach* kunnen brengen en de zorgen van de Chinese overheid over de sociale stabiliteit zijn meer dan terecht. Het voorspellen van de economische toekomst luistert nauw. De sterrenwichelaars, koffiedikkijkers en glazen bollezers, hebben in de 21ste eeuw in de economie plaats gemaakt voor een nieuwe generatie, wetenschappelijk getrainde conjunctuuronderzoekers. Vele jaren van wiskundige vingeroefeningen en data aftasting gaan vooraf aan het modelleren van de werkelijkheid. Ook de inwijding in de termen en spreuken van de hogere wiskundige kunsten vraagt om een zorgvuldige begeleiding die slechts aan een enkeling is voorbehouden. In de cultus van de conjunctuuronderzoekers komt men niet weg met een eenvoudige ARIMA (autoregressive integrated moving average) maar toont de ware meester zich in het verbijzonderen van een Kalman-filter of het expliciteren van een Markov-veronderstelling. Onlangs werd de jaarlijkse conjunctuurdag georganiseerd, en uit alle windstreken kwamen de meest vooraanstaande conjunctuuronderzoekers bijeen. Als druïden van de 21ste eeuw legden zij hun recepten voor aan hun vakgenoten, die zich hadden verzameld in de Ridderzaal van Kasteel Nijenrode. Instituten van naam en faam, zoals het CBS, DNB en CPB, hadden hun vertegenwoordigers afgevaardigd om te rapporteren over de kwaliteit van de cijfers, de kwaliteit van de analyse, of de kwaliteit van de voorspellingen. Contrasterende en completerende conjunctuurmodellen werden gewikt en

gewogen, bekritiseerd en geprezen, genoeg om het tot de volgende jaarvergadering weer vol te houden. Traditiegetrouw was de laatste vraag voor de gastheer: "Zal de economische groei in Nederland dit jaar hoger, lager of gelijk zijn aan die van vorig jaar?" Slechts een enkeling had vertrouwen in een hogere groei voor 2007; de meerderheid nam genoegen met een gelijkblijvende groei. De modellen hebben gesproken.

Voor de niet-economische buitenwereld zijn deze economische rituelen en bezwerende spreuken niet altijd even doorzichtig. De magie van de economische conjunctuurvoorspeller, die toekomstige ontwikkelingen al voorziet en daarbij ook nog de gevolgen kan voorrekenen, vertaalt zich naar bewondering, afgunst en angst. In de politiek heeft men deze emoties al lang begrepen en probeert men zich te verzekeren van de steun van het orakel van het CPB, of andere conjunctuurgoeroes, door beleidsvoornemens om te laten zetten in klinkende munt.

Toch begint ook hier de secularisatie toe te slaan, al dan niet gesteund door de relativiserende woorden van Coen Teulings, de directeur van het CPB: "Je weet eigenlijk één ding zeker: dat het nooit zo precies uitkomt als wij het hebben uitgerekend. Dat kan niet anders." (C. Teulings in: Buitenhof, 7 januari 2007) Hoewel Teulings wat dit betreft al het gelijk aan zijn kant heeft, is dit niet wat de mensen willen horen en bevordert dit de ondermijning van het vertrouwen. Net zo min als men van meneer pastoor of de dominee wil horen dat God niet bestaat, wil men van het CPB niet horen dat de voorspellingen toch niet deugen. Als magiërs, druïden, sjamaans en soortgelijk volk in de afgelopen millennia iets hebben geleerd dan is het wel dat de mystiek een onderdeel is van de geloofwaardigheid. Met het relativiseren van het eigen kunnen biedt men de criticasters de gelegenheid mee te huilen met de wolven in het bos: "CPB, weg er mee!". Terecht schiet Arnold Heertje het CPB te hulp (NRC, 15 febr. j.l.) door te wijzen op de samenballing van economische expertise op het CPB, en wijst daarmee impliciet op de expertise op dit gebied in Nederland en het belang van de economische vorser in het maatschappelijke debat: de wetenschappelijke ondersteuning van beleid, zo goed en zo kwaad als dat gaat. Tegelijkertijd zou het bevorderlijk zijn voor de geldigheid en voor de betrouwbaarheid om stelligheid niet te verwarren met zekerheid. De conjunctuurdag op het Kasteel Nijenrode heeft in ieder geval duidelijk gemaakt dat we weliswaar een heleboel niet weten maar dat wat we wel weten in zekerheidsmarges kan worden geplaatst.

De economische voorspellingen van onze conjunctuuronderzoekers zijn dan wel mensenwerk, en daarmee feilbaar, maar één ding is zeker: als we ons lot leggen in de handen van Saturnus, Uranus of Jupiter zijn we nog verder van huis.